

Jednoranná pechotná puška Berdan II

V septembri 1870 bola v ruskej armáde zavedená jednoranná, zadom nabíjaná, puška s odsúvateľným valcovým záverom, označená ako „Пѣхотная винтовка системы Бердана образец 1870 года“, všeobecne nazývaná Berdan II. Podobne ako jej predchodkyňa, ktorá mala nepraktický odklopný uzáver, bola konštrukciou amerického plukovníka Hiram Berdana. Jej prvých 100 prototypov bolo vyrobených v roku 1869 v USA, ďalších 30 000 kusov bolo v rokoch 1870 – 1873 uzrelo svetlo sveta v Birminghame v Anglicku (z dôvodu nedostatku potrebného strojového vybavenia v Rusku) a následne bola výroba presunutá do závodov v Tulle, Ižnevsku a Sestroreku, kde bolo v rokoch 1874-1892 vyrobených viac než 3 milióny kusov týchto pušiek v 4 variantoch – pechotná, dragúnska, kozácka a karabína.

Prvým bojovým nasadením pušiek Berdan II bola rusko-turecká vojna v rokoch 1877-1878, kde sa ukázala jej najväčšia slabina, nízka kadencia paľby oproti moderným opakovačkám. Tento problém sa, navzdory viacerým pokusom o dodatočnú montáž rôznych modelov zásobníkov, nepodarilo odstrániť, a tak bola v roku 1891 nahradená opakovačkou Mosin-Nagant M1891. Tým sa však príbeh tejto pušky zďaleka neskončil.

Po vypuknutí 1. svetovej vojny bolo Rusko v dôsledku veľkých ľudských a materiálnych strát konfrontované s nedostatkom modernej pechotnej výzbroje a tak došlo k opätovnému zavedeniu pušiek Berdan II do výzbroje. V dôsledku toho ukoristila Rakúsko-Uhorská armáda po prelomení ruského frontu v Haliči na jar 1915 veľké množstvo berdaniek a ďalšie ukoristené dostala od Nemecka v rámci spojeneckej pomoci. Rakúsko-Uhorsko totiž čelilo ešte pálčivejšiemu problému s nedostatkom pechotnej výzbroje ako Rusko. Tieto boli následne zavedené do výzbroje záložných jednotiek 2. a 3. sledu. Pušky s vyrazenou značkou AZF (Artillerie Zeugs Fabrik) používali pôvodnú ukoristenú ruskú muníciu 10,6x58 mm a keď sa táto začala míňať, časť z nich bola vo Wiener-Neustadt Armory prerobená na rakúsku muníciu 8x50 mm. Úpravami prechádzali aj pušky so značením OEWG (Oesterreichische Waffenfabrik Gesellschaft). Mnoho ukoristených pušiek Berdan II bolo prerobených na signálne karabíny. Vystavenú pušku Berdan II vyrobili v roku 1889 v Iževsku (IŽEVSKIJ ORUŽEJNYJ ZAVOD). Bola ukoristená rakúsko-uhorskou armádou a bez ďalších úprav, so značkou AZF, zaradená do výzbroje. Ako predmet mesiaca ju môžu návštevníci Múzea Jána Thaina vidieť do konca novembra 2012.

Mgr. Pavol Rusnák
Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch